

REMISSYTTRANDE

Till
Länsstyrelsen i Örebro län
Åsa Ödman

Remissyttrande över Energi- och Klimatprogram för Örebro län 2017 - 2020

Vi tackar för möjligheten att ge synpunkter på förslaget till Energi- och Klimatprogram för Örebro län.

Svebio arbetar för ökad användning av bioenergi på ett ekonomiskt och miljömässigt optimalt sätt. Svebios medlemmar är cirka 300 företag och enskilda verksamma i hela biobränslekedjan från råvaruförsörjning till slutanvändning.

Vi kommenterar i första hand frågor som rör bioenergi och energisystemet allmänt.

Tillförd och använd energi – beskrivningen av bioenergi

Beskrivningen av bioenergins roll i Örebro län är oklar och delvis vilseledande. Den samlade tillförseln av bioenergi är drygt 5 TWh (5 199 GWh) av den totala tillförseln på 12 400 GWh, dvs 41,9 % av den totala energitillförseln. Då har vi räknat med att 60 procent av avfallet är biobaserat. Om även torv räknas som ett biobränsle är andelen 43,4 procent. I sankeydiagrammet (figur 4) borde man lägga in avlutar som en del av biobränsle.

Det som ändå är mycket tydligt i sammanställningen är att bioenergi har en helt dominerande roll i den regionala energiförsörjningen i förhållande till andra förnybara energikällor. Det innebär att bioenergisektorn också har mycket stor betydelse för det regionala näringslivet, för sysselsättning och för ekonomin i länet. Av den till länet importerade elen är en stor del, cirka 60 procent, förnybar – vattenkraft, vindkraft och biokraft. Men denna del av den förnybara energiförsörjningen ger ingen direkt påverkan på den regionala ekonomin, på det sätt som bioenergin har.

Man bör i sammanhanget också notera torvnäringens regionala betydelse.

Övergripande mål

Med målet "noll nettoutsläpp 2045" ansluter sig programmet till målformuleringen från Miljömålsberedningen. Vi menar att det är oklart vad detta i praktiken betyder; om det innebär att inbindning i skog och mark ska beaktas och kunna kompensera för utsläpp i andra sektorer. Om detta är innebörden tror vi att Örebro län redan idag har netto nollutsläpp. En sådan beräkning skulle kunna göras med kännedom om tillväxt och avverkning i skogen i länet.

De övriga målen i programmet är bara delvis koordinerade med centralt formulerade mål. Energikommissionen föreslår ett mål om 100 procent förnybar energiförsörjning 2040, och en 70-procentig reduktion av klimatpåverkan från transportsektorn till 2030 jämfört med 2010. När det gäller energieffektivisering har man samma mål som i programmet – 50 procent effektivisering till 2030 i relation till BNP.

Vi anser att man i programmet för Örebro län lägger in ett mål om 100 procent förnybar energiförsörjning 2040, och att man formulerar ett separat mål för transportsektorn. När det gäller målet för energieffektivisering menar vi att detta måste ses ur ett ekonomiskt perspektiv. När energiförsörjningen är 100 procent förnybar eller nära helt förnybar och växthusgasutsläppen reducerats kraftigt finns inte längre samma motiv att genomföra energieffektivisering "till varje pris", utan man bör göra de effektiviseringar som är ekonomiskt motiverade.

När det gäller reduktionen av växthusgasutsläpp bör fokus ligga på utsläppen av fossil koldioxid (utsläpp från olja/gasol, kol, naturgas), där målet bör vara att dessa utsläpp helt ska upphöra.

Energiförsörjning

Målet för energiförsörjningen bör vara att denna är 100 procent förnybar, inte "till stor del förnybar". Alla fossila bränslen kan helt ersättas på förnybara bibränslen, både i transporter, uppvärmning, industriella verksamheter och processer och i arbetsmaskiner. Någon kärnkraftsproduktion eller annan icke-förnybar energiproduktion förekommer inte i Örebro län. När det gäller torv anser vi att denna bör betraktas som långsamt förnybar och inte betraktas som fossil.

När det gäller delmålen för energiproduktion ställer vi oss undrande till att man i programmet enbart angett mål för solel och biogas, samt att man nämner vindkraft men inte biokraft.

. När det gäller produktion av solel anser vi att man inte bör ange ett kvantitativt mål. Hur stora investeringar som görs i solel, och därmed hur stor produktionen blir, måste bestämmas på en fri marknad utifrån de styrmedel som finns. Solel är fortfarande en relativt dyr energiform som ger produktion bara cirka 1 000 av årets 8 760 timmar, dessutom under den tid av året då vi har god tillgång på el och låga elpriser. Solel kan dock vara privatekonomiskt lönsamt för enskilda hushåll då man jämför med inköpskostnaden för el. 150 GWh motsvarar 60 000 villaanläggningar (normalproduktion 2 500 kWh).

. Biogasproduktionen uppges i figur 4 vara 34 GWh (inte 100 MWh som anges under 5.1.1, det är sannolikt en felskrivning och ska vara 100 GWh?). Enligt Energimyndighetens officiella biogasstatistik var produktionen i Örebro län 104 GWh 2015. Om man avser att kraftigt öka produktionen och användningen av biogas bör man ange lämpliga åtgärder och tillgång på tänkbara substrat. Både kommuner och trafikhuvudmän har möjlighet att stimulera användningen av biogas i busstrafiken, vilket dock motverkas av de statliga subventionerna till elbussar.

. Medan det finns mål och ambitioner för solel och biogas och ett omnämnande av vindkraft sägs ingenting om den ledande lokala energikällan: fasta biobränslen från skogsbruk och jordbruk, inklusive råvaruproduktion för biodrivmedel. En fortsatt utveckling av bioenergisektorn är önskvärd och nödvändig för att nå ett mål om 100 procent förnybar energiförsörjning. Vi vill peka på följande möjligheter:

Bättre utnyttjande av biomassa från skogsbruket, som grot, röjnings- och gallringsved, stubbar, ved från naturvårdsröjningar, landskapsvård, etc. Om inte biomassan kan

användas för lokala värme- och kraftvärmeverk finns möjlighet för export ut ur regionen via järnvägsterminaler.

Ökad produktion av biokraft. Idag finns kraftvärmeverk i Örebro, Kumla och Karlskoga, samt elproduktion vid massabruken i Frövi och Aspabruk, men det saknas elproduktion på alla övriga och mindre orter. Med rätt styrmedel och teknikutveckling borde alla värmeunderlag kunna utnyttjas.

Utnyttjande av åkermark för produktion av energigrödor för produktion av biodrivmedel. Jordbruksverkets prognoser visar att en allt större andel av den svenska åkermarken inte kommer att behövas för livsmedelsproduktion. Nedläggning av åkermark hotar inte minst ett län som Örebro län, med mycket marginella jordbruksmarker. Odling av oljeväxter och andra energigrödor skapar fördelar i form av förbättrade växtföljder.

Alla dessa strategier för ökning av bioenergin ger ökade intäkter och sysselsättning i regionen samtidigt som de medverkar till att lösa klimatproblemen.

Ett klimatanpassat torvbruk

Utvinning av torv har lång tradition i Örebro län, både för produktion av växtodlingstorv och energitorv. Stora arealer torvmark är redan dikad, vilket innebär att markerna kontinuerligt avger koldioxid genom oxidering av torven. Det är ofta en bättre strategi att utvinna torv och därefter återställa marken endera för skogsproduktion, och därmed skapa en kolsänka istället för dagens utsläpp, eller som våtmark, vilket ger ett tillskott för biodiversitet och på sikt kan skapa ny inbindning av kol i torv. Att "utesluta torv som bränsle", som programmet föreslår, ger en kortsiktig vinst i den formella växthusgasberäkningen, men löser inte problemet med det kontinuerliga läckaget av koldioxid från de dikade torvmarkerna. Vårt förslag är att länet utformar en långsiktig strategi för hanteringen av torven, som också tar hänsyn till torvproduktionen som näringsgren. I sammanhanget bör man också notera torvens fördelar som additivt bränsle: renare förbränning, lägre underhållskostnader och högre verkningsgrad vid samförbränning med andra biobränslen.

5.2 Företag och industrier

Vi anser att all fossil energianvändning i industrin kan ersättas med förnybar energi, varför målet bör därför vara 100 procent förnybar energianvändning. Man kan räkna med att det kommer att finnas både biobaserade oljor och bio-propan (bio-gasol) som kan ersätta alla dagens användningsområden för olja och gasol. I övrigt kan konverteringen ske till fasta biobränslen (flis, pellets, och i vissa fall egna biprodukter), biogas eller fjärrvärme (hetvatten, ånga).

Skogsindustrin, som är den helt dominerande energianvändaren i industrin, använder i huvudsak biobränslen och har redan till mycket stor del ersatt sin användning av fossila bränslen. För övrig industri innebär den stegvisa höjningen av koldioxidskatten, genom att industrirabatten avskaffas, med ett sista steg till full skatt 1 januari 2018, att det i de flesta fall är lönsamt att genomföra konverteringen. Man kan dessutom söka stöd från Klimatklivet. Flera uppmärksammade konverteringar har redan genomförts i Örebro län, t ex Lithells/Atria i Sköllersta, Orica i Gyttorp, Kopparbergs Bryggeri och Zinkgruvan.

5.3 Bygg och fastighet

Det är viktigt att regelverken för nybyggande och renovering är utformade så att de inte diskriminerar fjärrvärme. Boverkets byggregler favoriserar förnybar energiproduktion inom fastigheten framför förnybar produktion i fjärrvärmenätet. Det leder också till att man kan bygga sämre isolerade hus med värmepump eftersom "frivärmen" kan avräknas. Regionen och länsstyrelsen bör agera för att dessa regelverk ändras. Fjärrvärmen är en viktig resurs för ett effektivt energisystem i tätorterna, för att effektivt kunna utnyttja förnybara bränslen, avfall och restvärme och ge underlag för förnybar elproduktion via kraftvärme. Närvärme bör utvecklas på flera mindre orter, gärna med lokala entreprenörer (enligt samma modell som Pålshöga, Fjugesta och Vretstorp). Fjärrvärmenäten bör byggas ut överallt där det är möjligt. Detta bör framgå av programmet.

5.4 Produktion och konsumtion av livsmedel

Jordbrukets roll i klimatsammanhang är i första hand att producera förnybara energirika bioråvaror på ett effektivt sätt, som optimalt tar vara på solenergin. Jordbruket och skogsbruket skiljer sig härigenom från andra näringsgrenar, som enbart konsumerar energi. Klimatpåverkan från jordbruket kan inte ensidigt ses som "utsläpp", utan måste även ses som "inbindning" av koldioxid. Produktionen kommer i framtiden ha stor strategisk betydelse för att utveckla bioekonomin, där en allt större del av energi- och materialproduktion bygger på förnybara råvaror från skogsbruket och jordbruket.

Användningen av insatsvaror och drivmedel ger samtidigt utsläpp av koldioxid. Örebro län bör följa Östergötlands exempel och lansera ett program för fossilfritt lantbruk, där man ersätter fossil diesel och olja till traktorer, tröskor och spannmålstorkar med biodiesel och andra biobränslen.

Lustgas från gödselanvändning och metanutsläpp från idisslare kan bara reduceras i begränsad utsträckning, och kan ses som en del av det naturliga kolkretsloppet. Djurhållningen är värdefull för andra miljömål än klimatmålet: för biodiversitet och landskapsvård.

5.6 Resor och transporter

Målet att resor och transporter 2030 är fossiloberoende är ett skarpare mål än det som formulerats av Miljömålsberedningen. Målet innebär att man måste efterkonvertera en stor del av bilparken, alternativt skrota i förtid, eftersom nästan alla bilar som säljs idag är avsedda enbart för fossilt drivmedel, och medellivslängden för personbilar är 17 år. Vi noterar att man i texten aldrig använder begreppet biodrivmedel utan enbart skriver om "förnybara bränslen" eller "fossilfria bränslen". Vi tycker att man bör skriva om en omställning till "biodrivmedel och förnybar el".

Texten har fokus enbart på persontransporter, med bil eller kollektivtrafik. Man borde ägna större uppmärksamhet åt godstrafiken. Även om man kan flytta en del av godstransporterna från landsväg till järnväg kommer huvuddelen av dessa att ske med lastbilar. Det gäller inte minst transporterna i de gröna näringarna, exempelvis transporter av skogsprodukter. Här är en konvertering till biobränsle den enda möjligheten.

Vi anser att man i programmet också bör notera möjligheten att introducera och öka användningen av biojetbränsle vid Örebro läns flygplats. För att garantera

introduktionen av biojetbränsle bör man införa ett kvotsystem i första hand för inrikes flyg, men på sikt också för alla avgångar från Sverige.

Svenska Bioenergiföreningen

Kjell Andersson
Näringspolitisk chef